

Dávid Ferenc, az unitárius vallás megalapítója

Dávid Ferenc (születési nevén Franz Hertel) élete, sorsa és karaktere egyaránt hordoz valami sajátos drámaiságot. Egy kiválasztott ember. Karizmatikus – mondanánk leegyszerűsítve, ha kortársunk lenne. Több mint négy évszázad távlatából pedig szinte legendának tűnhet: még a születési idejét sem ismerjük, három felekezet is a püspökévé választotta, nevéhez fűződik a vallásgyakorlás szabadságának hirdetése, azonban épp a hite miatt került életfogytiglani fogságba.

1545 és 1551 között Wittenbergben tanult, hazatérve pedig katolikus plébános lett. Különös megértési vágy munkált benne, kételyek és kérdések gyötörhették, és a Szentírástól remélt válaszokat. Akkorra már több úton is elindult a keresztény egyház megreformálása, nemcsak teológusok között, hanem széles körben volt napi beszédtema a hitviták körüli érvelések értékelése. Válaszkeresése során Dávid Ferenc plébános is csatlakozott a lutheránusokhoz, lelkész lett, majd püspök. Később a helvét ág válaszait tartotta igazabbnak, csatlakozott a reformátusokhoz, és a püspökük lett. 1555-től Kolozsvár főlelkészeként, majd János Zsigmond erdélyi fejedelem udvari prédikátoraként tevékenykedett. Ekkortól kezdett antitrinitárius nézeteket vallani. Főként neki és a fejedelem támogatásának köszönhető, hogy Erdély a vallásszabadság jelképe lett, ugyanis először itt foglalták törvénybe a szabad vallásgyakorlást biztosító határozatot.

A tordai országgyűlés már 1568 januárjában kimondta: „A prédikátorok minden helyen hirdessék az evangéliumot mindenki az ő értelme szerint; és a közösség ha elfogadja, jó, ha nem pedig senkit ne kényszerítsenek arra amit lelke el nem fogad; de mindenki olyan prédikátort tarthasson, amelyik neki tetszik. Ezért senki az előljárók közül, se mások a prédikátorokat ne bántsák, a vallásáért senkit ne szidalmazzanak, az előbbi szabályok szerint. Nem engedtetik meg senkinek, hogy a tanításért bárkit is büntessenek vagy fenyegetsenek, mert a hit Isten ajándéka, ez hallásból van, a hallás pedig Isten Igéje által.”

János Zsigmond halála után azonban az 1572. évi marosvásárhelyi országgyűlést követően érvénybe lépett az újabb hitújítások tilalma. Ez alapján Báthory Kristóf fejedelem 1579-ben perbe fogta Dávid Ferencet. A Magyar Unitárius Egyház alapítóját életfogytiglani fogságra ítélték, és a dévai várbörtön foglyaként halt meg. Halálára az első nyilvános megemlékezést csak háromszáz év múlva, 1879-ben a székelykeresztúri zsinat alkalmával tarthatták meg. 1998-tól azonban az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet évente emlékzarándoklatot szervez Déva várába.

Nem tudni, hogyan nézett ki Dávid Ferenc, mert nem maradt róla hiteles ábrázolás. Körösfői-Kriesch Aladár (1863–1920) A tordai országgyűlés című festményén látható ugyan a püspök alakja, de a festő valójában az idősödő Liszt Ferencről mintázta a vallásalapító portréját. Amikor az egyház szoborpályázatot írt ki, nem volt elvárás, hogy bármi módon viszonyuljanak az ismertté vált korábbi ábrázolásokhoz.

forrás: Magyar Nemzet